

L5.4 Acidofilní bučiny

Acidophilous beech forests

Natura 2000. 9110 *Luzulo-Fagetum* beech forest

Smaragd. 41.1 Beech forests (viz také L5.1, L5.2 a L5.3)

CORINE. 41.11 Central European acidophilous beech forests with woodrush

Pal. Hab. 41.11 Medio-European acidophilous beech forests

EUNIS. G1.7/41.11 Medio-European acidophilous beech forests

Fytcenologie. Svaz *Luzulo-Fagion* Lohmeyer et Tüxen in Tüxen 1954: *Luzulo-Fagetum* Meusel 1937, *Calamagrostis villosae-Fagetum* Mikyška 1972, *Calamagrostis arundinaceae-Fagetum* Sýkora 1972, *Dryopteris dilatatae-Fagetum* Kučera et Jirásek 1994, *Luzulo pilosae-Abietetum* Mráz 1957, *Deschampsio flexuosae-Abietetum* Husová 1968. – Svaz *Alnion incanae* Pawłowski et al. 1928, podsvaz *Alnion glutinoso-incanae* Oberdorfer 1953 (viz také L2.1 a L2.2): *Carici-Quercetum* Neuhäusl in Mikyška et al. 1968

Potenciální vegetace. 24 Biková bučina, 25 Smrková bučina, 26 Podmáčená dubová bučina s ostřicí třeslicovitou, 27 Metlicová jedlina

Fyziotyp. BU Jedliny a bučiny

Lesnická typologie. **0N** Smrkový bor a borová smrčina, **3Z** Zakrslá dubová bučina (kromě 3Z8), **3Y** Skeletová dubová bučina, **3N** Kamenitá kyselá dubová bučina, **3M** Chudá dubová bučina, **3I** Uléhavá kyselá dubová bučina, **3K** Kyselá dubová bučina, **3S8** Svěží dubová bučina ochuzená, **3O** Jedlodubová bučina (3O6 – štavelová, 3O7 – ostřicová, 3O8 – s metlicí trsnatou), **4Z** Zakrslá bučina (kromě 4Z8), **4Y** Skeletová bučina, **4N** Kamenitá kyselá bučina, **4M** Chudá bučina, **4I** Uléhavá kyselá bučina, **4K** Kyselá bučina, **4S5** Svěží bučina ochuzená, **4O** Svěží dubová jedlina (viz také L5.1), **4P** Kyselá dubová jedlina, **4Q** Chudá dubová jedlina, **4G** Podmáčená dubová jedlina, **5Z** Zakrslá jedlová bučina (kromě 5Z8), **5Y** Skeletová jedlová bučina, **5N** Kamenitá kyselá jedlová bučina, **5M** Chudá jedlová bučina, **5I** Uléhavá kyselá jedlová bučina, **5K** Kyselá jedlová bučina, **5S6** Svěží jedlová bučina ochuzená, **5O** Svěží (buková) jedlina (1 – štavelová, 2 – ostřicová), **5P** Kyselá jedlina, **5Q** Chudá jedlina, **5T** Podmáčená chudá jedlina, **5G** Podmáčená jedlina, **6Z** Zakrslá smrková bučina (kromě 6Z8 na čedičích, PLO 4, 5, 18, 19 a 21), **6Y** Skeletová smrková bučina, **6N** Kamenitá kyselá smrková bučina, **6M** Chudá smrková bučina, **6I** Uléhavá kyselá smrková bučina, **6K** Kyselá smrková bučina, **6S4** Svěží smrková bučina ochuzená, **6O** Svěží smrková jedlina, **6P** Kyselá smrková jedlina, **6Q** Chudá smrková jedlina

Geobiocenologie. **3 A 3** *Fageta quercina* (dubobučiny),

3 AB 3 *Querci-fageta* (dubové bučiny), **3 AB–B 1–2**

Querci-fageta humilia (zakrslé dubové bučiny) (viz také L5.1),

3–4 AB–B 3 *Fageta paupera* inf. et sup. (holé bučiny n. a v. st.)

(viz také L5.1), **4 A 3** *Fageta quercino-abietina* (dubo-jedlové

bučiny), **4 AB 3** *Fageta abietino-quercina* (jedlo-dubové bučiny)

(viz také K3), **4 AB–B 1–2** *Fageta humilia* (zakrslé bučiny)

(viz také L5.1) **(3)4 AB–B (3)4** *Abieti-querceta roboris fagi*

(buko-jedlové doubravy) (viz také L5.1), **5 A 3** *Fageta*

piceoso-abietina (smrko-jedlové bučiny), **5 AB 3** *Abieti-fageta*

(jedlové bučiny), **5 A–AB 1–2** *Abieti-fageta humilia* (zakrslé

jedlové bučiny), **5 AB–B 3(4)** *Fagi-abieta* (bukové jedliny)

(viz také L5.1), **6 A 3** *Fageta abietino-piceosa* (jedlo-smrkové bučiny), **6 AB 3** *Abieti-fageta piceae* (smrkové jedlové bučiny), **6 A–AB 2v** *Abieti-fageta piceae humilia* (zakrslé smrkové jedlové bučiny), **6 AB–B 3(4)** *Fagi-abieta piceae* (smrko-bukové jedliny) (viz také L5.1)

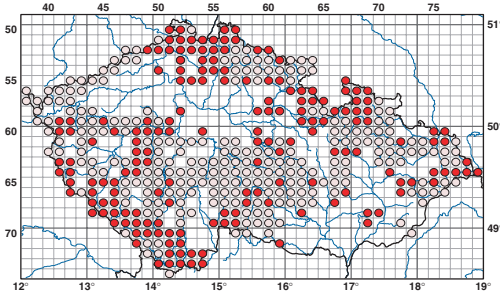

Acidofilní bučina s metličkou křivolakou (*Avenella flexuosa*) a borůvkou (*Vaccinium myrtillus*) na Rýchardech v Krkonoších.

Struktura a druhové složení. Listnaté nebo smíšené lesy s převládajícím bukem lesním (*Fagus sylvatica*) a příměsí dalších listnáčů (*Acer pseudoplatanus*, *Quercus petraea* s. lat., *Q. robur*, *Tilia cordata* aj.) nebo jehličnanů (*Abies alba* a *Picea abies*). Keřové patro většinou chybí nebo má malou pokryvnost; pokud je vyvinuto, zmlazují se v něm dřeviny stromového patra. Bylinné patro bývá druhově dosti chudé a zpravidla nepřesahuje 50 % pokryvnosti; v tzv. nahých bučinách může i chybět. Převládají v něm běžné acidofilní lesní druhy (*Avenella flexuosa*, *Calamagrostis arundinacea*, *Luzula luzuloides* subsp.

luzuloides a *Vaccinium myrtillus*) a pravidelně se vyskytují druhy vázané na bučiny (*Gymnocarpium dryopteris*, *Polygonatum verticillatum*, *Prenanthes purpurea* aj.). Ve vyšších nadmořských výškách dominuje nejčastěji třtina chloupkatá (*Calamagrostis villosa*) a vyskytují se další horské druhy (*Blechnum spicant*, *Dryopteris dilatata*, *Homogyne alpina*, *Huperzia selago*, *Luzula sylvatica*, *Lycopodium annotinum* aj.). V acidofilních bučinách Ostravské pánve se častěji vyskytuje olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) a v podrostu převládají *Carex brizoides*, *Impatiens noli-tangere* a *Oxalis acetosella*. Mechorosty (např. *Dicranum scoparium* a *Polytrichum* spp.) rostou v menších polštářích hlavně na kamenech a padlých kmenech.

Ekologie. Mírné i strmější svahy s minerálně chudými půdami na kyselých silikátových horninách krystalinika, hlavně na žulách, rulách, svorech a fylitech, dále na proterozoických a paleozoických břidlicích, křemencích, buližnicích, slepencích, paleoryolitech, znělcích a pískovcích. Na minerálně bohatších horninách rostou acidofilní bučiny na exponovaných svazích a hřbetech ochuzených o živiny. Mineralizace opadu a koloběh živin jsou pomalé. Acidofilní bučiny se vyskytují v nadmořských výškách 450–1200 m a výjimečně sestupují na severních svazích a ve stinných roklích i do nižších poloh (např. v Labských pískovcích). V Ostravské pánvi však rostou na kyselých pseudoglejích již od 200 m n. m.

Doložené a předpokládané rozšíření acidofilních bučin.

Rozšíření. Hojně v suprakolinních až montánních polohách Českého masivu, hlavně v Českém a Slavkovském lese, na Šumavě, v Krušných, Lužických a Jizerských horách, Krkonoších a Podkrkonoší, Orlických horách, na Křivoklátsku, v Železných horách, na Českomoravské vrchovině, v Hrubém Jeseníku, Rychlebských horách,

Nahé bučiny s půdou krytou souvislou vrstvou bukového listí a bez bylinného patra se mapují jako acidofilní bučiny.

Ostravské pánvi a vzácněji i jinde. V moravských Karpatech jsou vzhledem k charakteru geologického podloží rozšířeny spíše květnaté bučiny; menší oblasti výskytu acidofilních bučin jsou v Moravskoslezských Beskydech.

Variabilita. Podle nadmořské výšky a zastoupení montánních druhů se rozlišují podhorské acidofilní bučiny s bikou hajní pravou (*Luzula luzuloides* subsp. *luzuloides*) a horské acidofilní smrkové bučiny s třtinou chloupkatou (*Calamagrostis villosa*). Na severní Moravě, zvláště v Beskydech, se v horských acidofilních bučinách vyskytuje hojněji třtina rákosovitá (*Calamagrostis arundinacea*), která je častá i v acidofilních bučinách na vrcholech severočeských vulkanických kopců. Na kamenitých půdách a sutích silikátových hornin rostou druhově chudé acidofilní bučiny s vysokou pokryvností kapradin. Na pseudoglejích v Ostravské pánvi mají acidofilní bučiny výraznou příměs dubu letního (*Quercus robur*), případně i olše lepkavé (*Alnus glutinosa*), a v jejich bylinném patře převládá ostřice třeslicovitá (*Carex brizoides*).

Poznámka k mapování. K acidofilním bučinám jsou řazeny také druhově chudé acidofilní jedliny. Kromě vyššího podílu jedle ve stromovém patře jsou indikovány výskytem druhů *Carex brizoides*, *C. digitata*, *C. pilulifera*, *C. remota*, *C. sylvatica*, *Galium*

rotundifolium, *Juncus effusus*, *Luzula pilosa*, *Maianthemum bifolium*, *Melica nutans* a *Moehringia trinervia*. V současnosti jsou jedliny vzhledem k plošnému odumírání jedle a převodům porostů na smrkové monokultury již natolik vzácné a fragmentární, že je prakticky nemožné je mapovat jako aktuální vegetaci, i když na některých místech jedle úspěšně regeneruje.

Ohrožení. Převod na jehličnaté kultury, přezvěření, ruderalizace.

Management. Udržování nízkých stavů zvěře, ochrana přirozeného zmlazení.

Literatura. Husová & Moravec in Moravec et al. 1982, Moravec et al. in Neuhäuslová et al. 1998, Moravec & Husová in Moravec et al. 2000.

Druhová kombinace

Stromové a keřové patro

Abies alba – jedle bělokorá

Acer pseudoplatanus – javor klen

Dg Dm *Fagus sylvatica* – buk lesní

Picea abies – smrk ztepilý

Bylinné patro

Athyrium filix-femina – papratka samičí

Dg Dm *Avenella flexuosa* – metlička křivolaká

Dg Dm *Calamagrostis arundinacea* – třtina rákosovitá

Dg Dm *C. villosa* – třtina chloupkatá

Dg Dm *Carex brizoides* – ostřice třeslicovitá

Dm *Dryopteris dilatata* – kapraď rozložená

D. filix-mas – kapraď samec

Gymnocarpium dryopteris – bukovník kapraďovitý

Hieracium murorum – jestřábník zední

Dg *Luzula luzuloides* subsp. *luzuloides* – bika hajní pravá

Maianthemum bifolium – pstroček dvoulistý

Melampyrum pratense – černýš luční

Oxalis acetosella – šťavel kyselý

Poa nemoralis – lipnice hajní

Polygonatum verticillatum – kokořík přeslenitý

Prenanthes purpurea – věsenka nachová

Senecio ovatus s. lat. – starček vejčitý

Dg Dm *Vaccinium myrtillus* – borůvka

Veronica officinalis – rozrazil lékařský

L6 Teplomilné doubravy

Thermophilous oak forests

Milan Chytrý

Struktura a druhové složení. Světlé lesy s dubem zimním (*Quercus petraea* s. lat.), dubem letním (*Q. robur*), šipákem (*Q. pubescens* s. lat.) a na jižní Moravě vzácně i s dubem cerem (*Q. cerris*). Jiné druhy stromů jsou vzácně přimíšeny v nižší úrovni stromového patra. Keřové patro je dobře vyvinuté a druhově bohaté, v přezvěřených porostech však může i chybět. Rovněž bylinné patro je druhově velmi bohaté; kombinují se v něm teplomilné druhy jihoevropského, kontinentálního i střeoevropského rozšíření s druhy mezofilních lesů a druhy suchých trávníků. Mechové patro je vyvinuto spíše sporadicky, větší pokryvnosti dosahuje pouze v rozvolněných doubravách na skalnatých svazích silikátových hornin.

Ekologie. Mělké i hlubší půdy na různých druzích hornin, vždy však sušší a s pomalejším koloběhem

živin než u bučin nebo dubohabřin. V nejteplejších a nejsušších nížinách a pahorkatinách tvoří teplomilné doubravy i velkoplošné porosty na mírných svazích nebo plošinách, v chladnějších a vlhčích oblastech suprakolinního stupně jsou však vázány téměř výhradně na strmější, jižně orientované svahy, kde tvoří maloplošné porosty, obklopené nejčastěji dubohabřinami. Všechny typy teplomilných doubrav byly v minulosti těženy zpravidla na palivové dříví a obnovovaly se z pařezových vyladků.

Rozšíření. České středohoří, dolní Poohří, okolí Prahy, Český kras, Křivoklátsko, okolí Plzně, Pootaví, okolí Českého Krumlova, Posázaví, Kokořínsko, dolní Pojizeří, povodí Cidliny, východočeské Polabí, východní okraj Drahanské vrchoviny a jižní Morava od Brna na jih, jihozápad a jihovýchod.